

Matti Rossi

Imperialismin varjo

Meitä on kehotettu välttämään sanoja "miehitys" ja "miehittäjä",
kavaliala sanoja, särkevät korvat, neulovat suun kiinni,
nouseeko kyyneleet silmiin, panevat tähyilemään taivaalle,
nouseeko suurista piipuista savua, Varsovan savua, Pariisin savua, Rovaniemen savua, laihan
juutalaisen ohutta savua, savuisia sanoja, kalliita ja raskaita,
painavat kirjat kiinni ja nimet unohduksiin,
ja tyhjän tilan siihen missä äsken oli sikermä köykäisempää tekstiä.

Neuvostoliiton virallisen tietosanakirjan mukaan miehityksen tavoitteena
on alueen fyysinen liitos, Tšhekkoslovakiaa ei liitetty,
Tšhekkoslovakiaa ei siis ole miehitetty,

mutta tosiasiat, ne itsepintaiset, miehittävät jo historiaa:
imperialismi ei kaipaa fyysisiä liitoksia, sille riittää taloudellinen valta, eikä se hegemoniansa
säilyttääkseen kaihdakaan taloudellisia pakotteita, eikä niiden epäonnistuessa väkivaltaisista keinoista
niillä alueilla jotka maailman jaossa ovat langenneet sen etupiiriin.

Kokoelmasta Käännekohta, 1968

Kirjasta Jussi-Pekka Hakkarainen (toim.): Praha – kirjailijan kaupunki. SKS 2005

Arvo Turtiainen

Pettyneelle rakastetulle

Oi anna minulle anteeksi, sinä Suuri
että lähetin kihlasi takaisin, minä
yksi tuhansista kihlatuistasi.

Sillä olihan mieletöntä, nyt ymmärrän
hyttysen rakastua norsuun, ymmärsin sen
kun yritit vuoteeseeni.

Anna minulle anteeksi, Suuri
mene makuulle suureen dogmaattiseen pesääsi,
tulen joskus yöllä, kysymysten vaativalla
vastausten velvoittavalla hetkellä
ja hyrisen korvaasi
vanhan vanhan laulun
uskosta
toivosta
ja
jos ymmärrät sitä,
rakkaudesta.

Kokoelmasta Puhetta Porthaninrinteellä, 1968
Kirjasta Jussi-Pekka Hakkarainen (toim.): Praha – kirjailijan kaupunki. SKS 2005

Eeva-Liisa Manner
Literární Listy

Literární Listy:

"Emme pyytäneet mitään
muuta kuin Dubcekin hallitusta.
Jatkamme taistelua sanan aseella,
vaikka nämä
voivat olla viimeiset hetkemme."

Se oli viimeinen numero.
Sitten toimitus miehitetiin,
kirjailijat ja toimittajat hakattiin
ja välskäreiksi naamioidut poliisit
veivät tajuttomat paareilla ambulanssiin ja pois.
He olivat pahempia kuin natsit,
koska toimivat veljeyden varjolla, sanoo kansa.
"Hitler regiert heute in Moskau", sanoi vapaa radio,
ja "Alles ist verloren",
ja pyysi sanomaan sen muillekin.
Ääniä. Äänimerkkejä. Piipitystä. Hiljaisuus.
Kuka kysyy miestänsä, kuka poikaansa.
Václav Havel, missä olet nyt?
Puutarhajuhla. Tiedoksianto. Keskitysleiri.
Eine kleine Machtmusik.
Jotkut sanovat että hän on kuollut.
Ainakin lehdet
ovat tehneet muistokirjoituksia jo.

Kokoelmasta Jos suru savuaisi, 1968.
Kirjasta Jussi-Pekka Hakkarainen (toim.): Praha – kirjailijan kaupunki. SKS 2005

Peter Lodenius

Pitkä aamu

Aamulla 21.8.1968 herään varhain Národnín varrella sijaitsevassa retkeilymajassa, joka on sittemmin saanut antaa sijaa Kansallisteatterin uudisrakennukselle. Lähden liikkelle vähän kuuden jälkeen, olen nimittäin pyrkimässä mukaan ulkomaalaisten tšekin kielen opiskelijoitten maaseuturetkelle jonne bussi lähtee heidän Vinohradyssa sijaitsevan asuntolansa edestä seitsemältä. Näin ollaan suunniteltu Reijo Nikkilän kanssa. En ole ehtinyt pitkälle kun pari suihkukonetta ujeltelee ohi oudon matalalla. Montaakaan ihmistä ei ole liikkeellä, mutta ne harvat jotka tulevat vastaan näyttävät kireiltä ja synkiltä. Mutta kuka nyt olisi aurinkoisimmillaan siihen aikaan aamusta?

Václavské náměstikin on melko autio, mutta sielläkin ilmeet ovat vakavia. Vasta kun Václavskén keskivaiheilla paikalle ilmestyy kaksi eri lehtien hätäpainoksia, oikeastaan lentolehtisiä, jakavaa miestä ja kun näen toisen niistä itkevän, tajuan jotain ratkaisevaa tapahtuneen. Onhan pitkin kesää ollut ajoittain rankkaakin polemiikkia sosialistisen leirin sisällä ja sotilasharjoituksia on järjestetty, mutta siitä huolimatta en ole voinut kuvitella että pahin mahdollinen todella olisi mahdollista.

En kuitenkaan vielä tiedä mitä on tapahtunut, en pysty lukemaan lentolehtisiä enkä kyselemään ihmisiltä, tähän aikaan länsikielten taitoisia on Prahassa aika harvassa. Vasta kun olen päässyt Reijon asuntolaan kuva selkenee. Koko karmeaa totuus luultavasti selviää minulle sinä aamuna hitaammin kuin kenellekään muulle ihmiselle.

Retkestä ei tietenkään tule mitään. Sen sijaan lähdemme Reijon kanssa takaisin keskikaupungille. Václavskélle on muodostunut lehdenjakajien ympärille pieniä keskusteluryhmiä. Yhdessä niistä käydään kiiwas väittely, jossa vanhempi mies ilmeisestikin puolustele miehitystä. Hän onkin ainoa jonka näen tekevän niin sen viikon aikana jolloin vielä olen Prahassa. Vasta joskus puolelta päivin ensimmäiset panssarivaunut ja -ajoneuvot tulevat vastaan. Niille buuataan ja osoitetaan nyrkkiä, paljon muuta ei voi tehdä. Ainoastaan Radiotalon ulkopuolelle rakennetaan busseista barrikadeja. Radioasemista tulee alusta asti passiivisen vastarinnan selkäranka ja tästäkin talosta onnistutaan siirtämään ihmisiä ja ehkä varusteitakin armeijan liikkuviin lähettämiin joista tietojen välittäminen jatkuu eteen päin.

Radiotalon ulkopuolelle Vinohradskälle on kerääntynyt satoja ihmisiä ihmiskilveksi. Bussi ei toisaalta estä kovin pitkään panssarivaunun etenemistä. Panssarivaunu pystyy vartissa

mankeloimaan sen kolmenkymmenen sentin paksuiseksi romupaketiksi. Absurdilla tavalla mielenkiintoinen esitys.

Molemmiin puolin tilanne radiotalon kohdalla vedetään tiukaksi, mutta yritetään kuitenkin välttää ihmishuhuja, neuvostojoukot eivät kotimaassaan käyttäytyisi näin varovaisesti ja luulen että vastarinta Puolassa tai Unkarissa olisi kuumaverisempää. Useita ihmisiä kuitenkin kuolee. Reijo yrittää päästä pääpostiin soittamaan Suomeen. Sofian nuorisofestivaaleilta hänellä on mukana Ylen nauhuri ja hän ajattelee voivansa tehdä joitakin radiojuttuja, mutta yhteydet on jo katkaistu. Emme silloin vielä tunne Lieko Zachovalováa. Hänenhän on pysyttävä kotonaan melkein koko ajan voidakseen järjestää puhelinyhteyksiä Suomeen, ensin Sveitsin kautta. Luovumme enemmistä yrityksistä, ja hyvä niin. Voimme sen sijaan liikkua vapaasti ja nähdä mitä tapahtuu.

Voimme liittyä ensimmäiseen lähinnä opiskelijoista koostuvaan mielenosoitukseen jossa muiden mukana huudamme "Okupanti fašisti".

Voimme seurata tšekkien ja venäläisten sotilaiden välisiä tiukkoja keskusteluja. Sotilailla on hämärä käsitys siitä mistä on kyse, mutta ei ole kuitenkaan kanttia myöntää että joku olisi tehnyt erehdyksen.

Voimme kerätä hätälehtiä ja muita toreilla ja turuilla jaettavia painotuotteita ja katsella nopeasti tuotettuja, monasti iskeviä julisteita jotka kohta peittävät keskustan seinät.

Voimme seurata ihmisvilinää Václavin patsaalla josta nopeasti muodostuu vastarinnan jonkinlainen näkyvä hermokeskus.

Muuta emme voi.

Bohemia 1/2000